

ÜLKEMİZ MADENCİLİĞİNDE YÜKSEK ÖĞRETİM SORUNLARI YAHUT TÜMÜYLE DEVLETİN YÜKSEK ÖĞRETİM SORUNU

Dr. A. Mekârim DEREKÖY (*)

Özet:

Ülkemiz madenciliğinde yüksek öğretim sorunları, kökenleri itibariyle, Devletin Yüksek öğretim Sorunu olarak bir bütün halinde karşımıza çıkmaktadır. Siyasi şahsiyetlerimiz DEVLET SORUNLARI'na gerektirdiği ayrıcalığı tanıyamadıkları, hemen her zaman bu sorunları bir parti veya hükümet sorunu imişcesine çözümlenmek istediklerinden ülke, parti ve hükümetler üstünde tutulması gereken bir «YÜKSEK ÖĞRETİM TEMEL PLÂNI» ndan yoksundur. Böylece yüksek öğretim kurumları, ülke gereksinimleri bilimsel yollardan saptanmadan gelişmiş, her iktidara gelen parti veya partilerin tek taraflı görüşüne göre, faaliyetlerini en alt düzeyde fakat rasyonel olarak sürdürmelerini sağlayacak minimum bir alt yapıya da sahip olmadan, ülkenin şurasında burasında açılmaktadır.

Bununla beraber ülkemizdeki yüksek öğretimin ana sorunları, **konu** konu işlenerek çözümlenmesi için gerekli önlemler aşığıda açıklanmıştır.

GİRİŞ:

işletmecilik yönünden kömür madenciliği, özellikle yüksek öğretimde, diğer bütün maden işletmeleri için esas olarak alınır. Bilindiği gibi bunun nedeni şudur: Düzenli tabakalaşmalar halinde oluşmuş, geniş alanlar kaplayan kömür damarlarının ekonomik olarak işletilmesi, bu damarların çeşitli niteliklerine göre, birbirinden farklı işletme yöntem-

(*) Z.D.M.M. Akademisi

lerinin uygulanmasını ve mekanizasyonunu zorunlu kılar. Diğer taraftan, grizu, kömür tozu yanma ve patlamaları, bazı damarların kendiliğinden kıvrılma suretiyle yangına elverişli olmaları, işletme yöntemlerini bile etkileyen çok ciddi emniyet tedbirlerinin alınmasını zorunlu kılar. Bu niteliklerin tümü ve ekonominin gereği olan büyük üretim kapasiteli işletmeler, diğer cevherler madenciliğinin gerektirmediği, içinde çok çeşitli bilim dalı elemanlarının birlikte çalıştıkları büyük organizasyonlar gerektirir. Özetleyecek olursak, maden işletmesi bilim ve san'atının büyük kesimi, en renkli incelikleriyle, kömür madenciliğinde uygulanır, yaşar ve gelişir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle kömür madenciliğindeki yüksek öğretim sorunları geniş anlamda tüm madenciliğin de önemli sorunlarıdır.

Diğer yönden, aşağıda ele alınan bu sorunların kökeni ülkemizdeki bütün öğretim sorunlarının da kökeni olmaktadır.

Dolayısı ile sorunları belirtip nedenlerini ve çarelerini araştırırken bu kongrenin özel konusu dışına taşmak ve ülkede izlenen yüksek öğretim politikasına değinmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Bunu yaparken, bugün çok hararetli olan iç politikada, ne herhangi bir tarafın görüşünü belirtmek, ne de şu veya bu siyasi parti faaliyetini eleştirmek istemediğimi ve sadece bütün yüksek öğretimde, sorunlar kökeninin ne olduğunu belirtmek ve yapılması gerekli olana işaret etmek amacıyla olduğumu açıklamak isterim.

Yabancı ülkelerde çeşitli düzeylerdeki mesleki öğretim nasıl yapılır?

Bir ihtiyacı karşılamak için her şeyden önce bu ihtiyacın mahiyet ve miktarını bilmek gerektiği için yabancı ülkelerde, ülkenin ve devletin (*) çeşitli dallarda ve her düzeydeki meslekî eleman ihtiyacı 10-15 yıl sonrasına kadar tahmin edilir. Bu tahminler ülkenin Yüksek Plânlama Kurulları ve istatistik Kuruluşlarının işbirliği ile hazırlanıp, resmî ve özel sektör nezdinde yaptıkları anket sonuçlarına göre değerlendirilir. Yüksek Plânlama Kurulu buna dış ülkelerden gelebilecek müracaatları da ekler, böylece ihtiyaçlar en iyi şekilde tahmin edilir. Bu anketler

(*) Burada ülke ve devlet ihtiyacından neleri kastettiğimizi açıklamak yerinde olur: Bir ülkenin içeride, her daldaki ve bir daim her düzeyindeki eleman ihtiyacına ülke ihtiyacı ve şayet yurt dışından da talep varsa, bu taleplerin tümüne de devlet ihtiyacı adını verdik. Zira, dış piyasaya meslekî eleman yetiştirmek, yerine göre orta veya uzun vadeli bir devlet yatırımdır.

en az iki yılda bir yenilenerek ilk tahminlerde yapılmış olan yanlışlıklar düzeltilir.

Millî Eğitim Bakanlıkları, yıllara ayrılmış olan bu ihtiyaç listesini alır ve halen faaliyette olan öğretim kurumlarını gözönünde bulundurarak kısa ve uzun vadeli öğretim projelerini yaparlar. İhtiyaçların nitelik ve miktarına göre halen faal olan kurumlarda yapılması gerekli değişiklikleri saptarlar. Bakanlık bu ihtiyacı karşılamak için yaptığı plânı, (bunu izleyen anketler sonucuna göre daima revizyonlara açık olarak) hükümete arz eder. Bu iş kendi alanında ilmî ve teknik bir iştir, ne ihtiyacın saptanmasında ne de bu ihtiyacı karşılamak için yapılan plânda siyasetin rolü yoktur. Bununla beraber yapılan anket sonuçları ve bu sonuçlara göre hazırlanan Meslekî Öğretim Plânı hükümet tarafından iktidar veya muhalefet bütün partilere açıklanır ve fikirleri sorulur.

Değişik devlet rejimleri arasında bile böyle bilimsel bir sorunun ne ülke ihtiyacı miktarı, ne de bunu karşılamak için yapılan mesleki öğretim plânı bir değişiklik arzetmez. Belki devlet ve ülke yararına partiler arası ekonomik görüşlerin farklılığı bir tartışma konusu oluştururlar. Bu tartışma olağan hatta doğruya en yakın çözümü bulmak için gereklidir de ... Böylece gerekirse partiler arası bir komisyon plânı tartışır ve onaylar.

Yıllar ilerledikçe, bu konudaki değişikliklerde hep aynı işlem yöntemi (procédure) uygulanır.

Bu iş böylece bitmiş, bir devlet sorunu incelenmiş ve gereği plânlanmıştı. Artık bundan sonra hükümete gelecek diğer parti veya partiler tek yönlü bu plâna müdahale edemezler.

Ancak plânın yıllık uygulama programlarında, her hükümetin kendi siyasi görüşüne göre meslekî öğretime vereceği önemle orantılı olarak ya bir kısıntı veya bir gelişme olabilir. Yani plânın uygulanması için hükümetlerin ayırdığı ödenekler farklı olabilir. Yoksa hükümetlerin tek tarafı bu plânı değiştirme yetkileri yoktur. Zira, sorun bir hükümet veya parti sorunu değil 'DEVLET SORUNU' dur.

Gerçekten, bir mühendisin liseden sonra ancak 4 - 6 yılda; lisans üstü veya doktora yapanın ancak 7 - 9 yılda; bir doçentin ancak 12 -14 yılda; bir profesörün ise ancak 17 - 20 yılda meydana gelebileceği düşünülürse, meslekî öğretim konusunda, her yerden çok, ülke ve devlet ihtiyacına göre hazırlanmış ve yeni gelişmelerin doğuracağı yeni ihtiyaçlara göre daima revizyon gören ve özellikle siyasi çekişme ve mugalâttan uzak bir Millî Eğitim Plânına ihtiyaç olduğu ortadadır.

Ülkemizde yüksek öğretim nasıl gelişir?

Çok büyük bir üzüntü ile itiraf etmek gerekir ki, bizde bugüne kadar ne böyle bilimsel anketlere dayalı bir ihtiyaç listesi tanzim edilmiş ne de buna göre plânlaması yapılmış bir öğretim politikası izlenebilmiştir.

Değil, 10 -15 yıl sonrasının ihtiyacı, bizde bugünün ihtiyacı araştırılmamıştır, bilinmez. Oysa ki, bilimsel ihtiyaç anketlerini yapabilecek ve hatta bilgi sayarlarla işlenebilecek şekilde programlayıp tertipleyecek elemanları olan bir Yüksek Plânlama Kurulu ve Devlet İstatistik Enstitümüz vardır.

Bu durumda ihtiyaç bilinmeden, çeşitli dallarda öğretim yapan Üniversite, Akademi ve Yüksek Okullar bizde nasıl açılıyor denirse, bu sorunun cevabı çok sadedir : Bu yüksek öğretim kurumları, bizde, her dönemde iktidarda bulunan parti ve partilerin siyasi gereksinmelerine göre ülke yüzeyinde «Efendim çocuklarımız okusun, tefeyyüz etsin, her vilâyette bir üniversite kurulsun» teranesi ile şuraya buraya serpiştirilir.

işte çıplak hakikat budur ve onun içindir ki, özel hiçbir ilim irfan da istemeyen bu gerçekler bazen gazete sütunlarında görülse bile bunları meclis kürsüsünden açıklayan bir politikacıya pek rastlanmaz. Çünkü, hangi partiden olursa olsun, bizzat o politikacı fiiliyatta bu gerçekleri çiğneyerek hareket etme alışkanlığımdadır.

Bildirinin başında da açıkladığım gibi, bu mülâhazalarla özel olarak ne bugünün hükümetini, ne de şu veya bu partiyi değil belki tümüyle bizdeki Devlet Adamlılığı, parti ve siyaset anlayışını eleştiriyorum.

Yukarıda, yabancı ülkelerde nasıl çözümlendiğini açıkladığım bu meslekî öğretim sorunu, hükümetler, partiler üstünde tutulması gerekli bir 'DEVLET SORUNU'dur. Fakat ülkemizde hangi konuda Devlet Sorunu ile parti ve hükümet sorunu ayrı tutulmuştur ki, bunda tutulabilsin. Bizdeki siyasi devlet adamının bir tek cübbesi vardır : Partili cübbesi; bütün masalara onunla oturur. Demokrasi denilen bu çok partili sistemi uygulayan diğer yabancı ülkelerde Devlet Adamının en az iki ayrı cübbesi vardır ; Devlet Adamlılığı cübbesi ve partili cübbesi; ve şayet o politikacı hükümette ise bir de ayrıca Hükümet Adamlılığı cübbesi vardır. Ayrıca o, hangi masada hangisini giyeceğini çok iyi bildiği gibi, hangi cübbenin altında ise, o cübbenin altındaki kişiliğini de büyük bir titizlikle korur.

Bir yüksek öğretim kurumunun ülkede açılması için önce her yıl yetiştireceği eleman sayısı bir ülke ihtiyacı olarak saptanmış olmalıdır.

Sonra da böyle bir kurum, ancak yapı, öğrenci yurdu, personel lojmanları, laboratuvarları, sosyal tesisleri ve yeteri derecede öğretim üyesi sağlanabildiği gün faaliyete geçirilmelidir.

Bu ihtiyaçların bir asgari düzeyi vardır. Bu düzeyde gerekli olan sağlanamadan kurum öğretime açılırsa, böyle bir kurum devlet, ülke ve millet yararına bir irfan yuvası değil, belki bir kanser çıbanıdır.

ÜLKEMİZDE MADENCİLİK YÜKSEK ÖĞRENİMİ :

Başından beri açıkladığım gibi, bizde, olması gerekenin aksi yapıla gelmektedir. Bu hazin genel tabloyu çizdikten sonra Madencilik Yüksek Öğrenimini bu tablodaki yerine koyalım.

Ülkemizde geçen yıla kadar :

İ.T.Ü. Maden Fakültesinde 2 (1 gece 1 gündüz öğrenimli)

t.T.Ü. Mühendislik ve Mimarlık Fakültesinde 1

Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde 1

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde 1

Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde 1

Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinde 1

Zonguldak Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinde 1

Olmak üzere Maden Mühendisi yetiştiren 8 adet yüksek öğretim ünitesi vardı. Bunlardan İ.T.Ü. - M.M.F. Maden Bölümü ile - Maden Fakültesi gece öğretimi bu yıl durdurulmuştur.

Bu kurumlardan Ege Üniversitesi, Eskişehir ve Zonguldak Akademileri, Maden Bölümlerinin öğretim üyesi ihtiyaçlarını, Ankara ve İstanbul Üniversitelerinden sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu durum, yeteri kadar öğretim üyesi bulunsa bile, taşıma su ile değirmen döndürmeye benzer. Kaldı ki, bu ihtiyacı halen öğretim görevlisi ve Dr. Asistan düzeyinde karşılamak bile çok büyük güçlük arz etmektedir.

Diğer yönden, 24 yıllık tecrübesi, belli bir düzeye erişmiş laboratuvarları ve öğretim üyeleri ile İ.T.Ü. Maden Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümüne yıllık 35 öğrenci kontenjanı tanınmışken, henüz laboratuvarları kuruluş halinde bulunan ve öğretim üyesi yokluğu içinde kıvranan Zonguldak D.M.M. Akademisi Maden Bölümüne üç yıldır birinci sınıflara 80-100 öğrenci alınmaktadır. Bu yapılırken de özerk olmayan Zonguldak Akademisinin fikri dahi sorulmamıştır.

Diğer ülkelerde de klâsik maden mühendisliği öğretimi yapan kurumlarda, sınıf mevcudu 30'u geçmez. Zaten, laboratuvar çalışmalarının büyük önem taşıdığı bu dalda öğretimin arzu edilen düzeyde tutulabilmesi için sınıflar mevcudununun 30'u geçmemesi gerekir.

Yasa değişikliği gerektiren sorunlar :

Maden Mühendisliği öğretimini şimdiki durumundan daha iyiye doğru gidebilmesi için yasa değişikliği gerektiren sorunların en önemlileri kısaca aşığıdadır :

1 — Akademilerin Özerkliği :

Zonguldak D.M.M. Akademisinin de kuruluş yasası olan 1184 sayılı kanunun 50. Maddesinde «Bu gibi Akademilerin müstakil çalışmaya başlamaları ancak her bölümünde en az üç profesörün bulunması ve Devlet Müh. ve Mim. Akademilerarası Kurulun bu hususu kararlaştırması ile olur» denilmektedir.

Detayına girmek istemediğim için değişmesi gerekli diğer maddeleri atlayarak bu 50. Madde üzerinde durmak isterim.

Ülkede, genel olarak yüksek öğretimde, büyük bir öğretim üyesi açığı varken, bir vilâyet merkezine yakışır ne kara, ne deniz, ne de hava ulaşımı bile bulunmayan Zonguldak'taki Akademinin Maden Bölümü ne zaman kadrolu üç profesöre sahip olur dersiniz? Bu, çok uzun bir vadede gerçekleşebilir.

Akademimiz halen İstanbul Devlet Müh. ve Mim. Akademisi'ne bağlı olarak çalışmaktadır. İstanbul Devlet Müh. ve Mim. Akademisi her gün yeniden ve bol keseden açılmakta olan Akademilerin bağlılık yükünü çekecek durumda olmadığı gibi Maden Bölümünün ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir olanağa da sahip değildir. Zira, Madencilik dalı İstanbul D.M.M. Akademisine tamamen yabancıdır.

Aslında Akademiler Maden Bölümlerinin, bu öğretimi yapan Üniversitelere bağlı olarak faaliyette bulunmaları en doğrusu olurdu. Bu keyfiyet kuruluşlar sırasında Üniversitelere teklif edilmiş, fakat Üniversite Senatoları kendilerine ilâve olarak idarî ve ilmi sorumluluk getiren bu teklifleri kabul etmektен çekinmişlerdir. Bu yanlış kararın acı sonucuna, bugün, en iyi tanık yine Üniversiteler olmuşlar; idarî tasarrufa sahip olmadan, Akademiler Maden Bölümlerinin ilmî sorumluluğunu, kendi öğretim üyeleri ile sağlama zorunluluğunda kalmak gibi çelişkili bir yükümlülük altına girmişlerdir.

Fakat, halihazır duruma daha etkin bir çare bulunamaması halinde hiç olmazsa bu 50. Maddenin «Bu gibi Akademilerin müstakil çalışmaya başlamaları her bölümünde en az üç öğretim üyesinin (profesör veya doğent) «full - time» veya «part - time» kadrolu veya saat başına ücretle çalışması halinde ve Devlet Müh. ve Mim. Akademilerarası Kurulun bu

hususla kararlaştırması ile olur» şeklinde değiştirilmesi ve ayrıca «Bu halde öğretim üyelerinden kendilerine düşen idarî görevleri yapacaklarına dair yazılı bir taahhüt alınır ve ek idarî görevler için de ayrı bir ödenek yönetmeliğine göre ücret ödenir» paragrafının ilâvesi gerekmektedir.

2 — Yüksek öğretimde genellikle bilimsel yayın yetersizliği :

Ülkemizde telif veya tercüme yüksek öğretim kitapları yetersizliği vardır. Özellikle teknik öğretimde bu çok belirgin şekilde öğretimi ve öğrenciyi etkilemektedir.

öğrenci çok konuda yeterli türkçe yayın bulamamakta, derste tuttuğu notlarla yetinmeye çalışmaktadır. Bulunabilen kitapların çoğu da Türkçe yayınlar, bilimsel alanlardaki gelişmeleri izleyecek şekilde hızlı ilerlemediğinden - konularındaki yenilikleri ihtiva etmeyen klâsik kitaplardır.

Bu, türkçe bilimsel kitap yetersizliğinin belli başlı nedenleri şunlardır :

a) Bilimsel yapıt üretimini teşvik edici ortamın yokluğu :

Devletin, bu tür kitapların tercüme veya telifini teşvik edici hiçbir teşebbüsü olmadığı gibi aksine tercüme ve telif hakkı olarak yazara veya çevirene ödenen meblâğlar, uygulanan ağır vergi yükümlülüğü altında bütün çekiciliğini kaybetmiştir; öyle ki, belli bir basım sayısının ötesinde, bir kitabın yazarı veya çevireni için hiçbir maddî yarar kalmamaktadır. Bu durumun hazırlanacak bir yasa ile düzeltilmesi maddi yönden teşvik edici ve çekici bir düzeye ulaştırılması şarttır.

Normal koşullar altında bile, uzun yıllar çalışma isteyen bu gibi yapıtların ülkemizde yayınlanabilecek yıllık sayılan, diğer yayınlara nazaran hiç denecek derecede az olduğu için böyle bir yapıt için sahibine ödenecek meblâğ ne olursa olsun devlet bütçesine kayda değer bir yük olmaz.

b) Tercüme hakkı satın alınması için yetki ve ödenecek yokluğu :

Yeni tarihli yabancı dil bilimsel kitapların tercüme - yayın haklarını satılmak için öğretim kurumlarına yetki ve ödenek verilmesi bir yasa ile sağlanmalıdır.

c) Kaliteli basım makine ve teçhizatı yokluğu :

öğretim kurumları kaliteli basım makine ve teçhizatından yoksundur, mevcutları da zaten ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Yeni bulgu ve

yöntemlerle yapılan basım işlemleri için gerekli bütün materyelin ithalinde öğretim kurumları için özel kolaylıklar sağlanması gereklidir.

d) Basım ve yayında kalifiye teknik eleman kıtlığı :

Basım ve yayın işleriyle ilgili bütün teknik dallarda eleman kıtlığı vardır. Ülkenin acil olarak bu dallardaki çeşitli teknisyenleri yetiştirecek bir Basım ve Yayın Teknisyenleri Okuluna ihtiyacı olduğu kanısındayım. Basım ve yayına ait en modern ve çeşitli, fotoğraf, resim, kimya laboratuvarları ve dizgi, ofset, elektrostatik ve normal baskı ve cilt atölyeleri ile donatılması gereken bu okulda baskı ve yayma ait bütün teknik öğretilmelidir. Örneğin basım ve yayına ilgili ressamlık başlıbaşına bir san'attır. Bu okulu basan ile bitirenlere bir de bu teknikte kurmaylık demek olan ve renk, boyut, şekil ve yazı türü ile tertip ve kompozisyon san'atım, tipoloji ve musahhihliği bilimsel yönleri ile içeren bir yüksek teknisyen kısmı hazırlanmalıdır.

e) Devlet sektöründe basım ve yayın teknisyenlerine verilebilen ücretlerin yetersizliği :

Genellikle devlet sektöründe yardımcı teknik personele ödenebilen ücretler özel sektörün ödediğinden çok düşüktür. Fakat bu fark, sayılan zaten ülke ihtiyacını karşılamaktan uzak olan basım teknisyenleri kesiminde, kalifiye personelin resmî öğretim kurumları tarafından kullanılabilmesini olanaksız hale koymaktadır. Bu teknisyenler resmî sektörün ödeyebildiğinin 2 - 3 katını özel sektörde kolayca bulabilmektedirler.

3 — Orta Öğretimde Yabancı Dil Öğretimi Yetersizliği :

Lise öğrenimini bitirerek yüksek öğrenime başlayan öğrenci, kendi öğretim konusundaki yabancı yayınlardan faydalanacak kadar bir yabancı dil bilmediği için, bulabildiği Türkçe yayınlarla yetinmek zorunda kalmaktadır. Bu ise, araştırmacı mahiyetli olması gereken üniversite öğrenimi ruhuna aykırı düşmektedir.

Kanımcıca devlet, ilmî ve teknik gerekçesi olmadığı gibi, öğretim üyesiz ve her türlü alt yapıdan yoksun üniversite ve akademiler açmak için israf etmekte olduğu ödenekleri, orta öğretimin yabancı dil sorununa harcasa verimli bir yatırım yapmış olur.

Bu konuda yapılacak işler şöyle özetlenebilir :

(1) Liselerde (Audio - visual) görüp - işitmeli sistemle yabancı dil öğretimi yapabilecek öğretmen yetiştirecek yabancı dil öğretmen okulları açmak,

(2) Halen görevde bulunan orta öğretim yabancı dil öğretmenlerine kısa süreli kurslar açarak bu konuda yetiştirmelerini sağlamak.

(3) Orta öğretimde yabancı dil öğrenimini en yakın zamanda görüp -işitmeli sisteme dönüştürmek üzere yoğunlaştırmak ve bunun için gerekli yasal ve idari bütün önlemleri almak,

Gerekli önlemler alındıktan sonra, yabancı dil laboratuvarları araç ve gereçlerinin sağlanmasında, milletimizin sağduyu ve yüksek yardımlaşma yeteneğine başvurularak, araç ve gereçlerin tümü için değilse bile büyük kesimi için gerekli fon'un sağlanabileceğine kuşkusuz inanıyorum.

4 — Üniversiteler Dr. Asistanlarının Akademilere Derse Gidebilmelerinin Sağlanması :

1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 31. Maddesinde, asistanların diğer üniversitelere, kendi branşları ile ilgili derslere, saatbaşı ücretle gidebilmeleri sağlanmışken «Diğer Üniversite, Akademi veya Yüksek Okullara» denilmediği için, uygulamada asistanlara, Akademilere derse gidebilme yetkisi tanınmamaktadır.

Öğretim üye yoksunluğu içinde kıvranan Akademiler için bu konuda yapılması gerekli yasal değişikliğin önemi açıktır.

5 — Maden Mühendisliği Öğretim ve Eğitiminin Diğer Dallardan Ayrıcalığı - Ön Staj Problemi :

Klâsik Maden Mühendisliği öğretim ve eğitiminin diğer dallarda olmayan bir özelliği vardır. Maden Mühendisliği öğretiminde yeraltı işletmeleri esas olarak alınır. Yeraltı madenciliğinin bilimsel konuları yanında psikolojik bir konusu da vardır : Yeraltına ve yeraltı madenciliğine alışma.

Yeraltının, karanlığı, lâmba ışığı, mazot ve ter kokusu karışımı rutubetli havası, araba, motor, vantilatör, göçme, çatlama gürültülerinin madenci psikolojisinde önemli bir yeri vardır. Yeraltında madencinin apayrı bir dünyası vardır. Bu dünya, tehlikesi ile güçlüklerle verdiği üretilimi ile, üzüntü ve neşesi ile madenciyi kendisine bağlar.

Maden Mühendisliğine aday olan her öğrencinin öğrenime başlamadan önce yaptığı, genellikle 3 ay süreli bir ön staj vardır ki, bu ön staj esnasında adaya mesleği, madencinin yeraltı dünyası bütün yönleri ile tanıtılır. Bir işçi olarak 1 hafta veya 10 günlük sürelerde aday bütün yeraltı işlerinde çalışarak, ileride iş isteyeceği, emniyetini sağlayacağı işinin,, yeraltındaki bütün işlerde, korkusunu, üzüntüsünü, ustalığını ve işlerin mahiyetini bizzat yaşayarak görür, anlar.

Bu çok Önemli ön staj, adayın ocağa alışkanlığını ve yeraltındaki işini benimsemesini sağlar.

Esefle söylemek gerekir ki, bugün ülkemizde uygulanmakta olan Yüksek öğrenime giriş sisteminde Maden Mühendisliğinin bu ayrımcılığına riayet edilmemektedir. Aday değil bir ön staj, ocağın kapısını dahi görmeden Maden Mühendisliği öğrenimine başlamaktadırlar. Dört yıllık öğrenim süresi içinde bütün stajlar için ayrılan zaman ancak 18 haftadır.

Ancak, 1 ve 2. sınıflar sonunda yapılabilen 6'şar haftalık stajlarda öğrenciye yeraltı madenciliği tanıtılmaya çalışılmakta ise de bu süreler yeterli olmaktan uzaktır. 3. sınıf sonundaki staj ise daha çok madenciliğin diğer konularında geçmektedir.

Daha sonra yeraltı işletmelerinde görev alacak olan bir Maden Mühendisi için bu ön staj ne derece gerekli olduğunu, yeraltı işletmelerinde çeşitli idarî kademelerde bulunan işletme amirleri çok daha iyi takdir ederler.

SONUÇ:

Kömür madenciliğinin olduğu kadar tüm yüksek öğretimin temel sorunları yukarıda ana çizgileri ile sıralanmış ve alınması gerekli önlemler de belirtilmiştir. Ancak, yine üzerinde ısrarla durulduğu gibi, bu önlemlerden çoğunun uygulanabilmesi, Devletin, parti ve hükümetler üstünde tutulabilecek, tamamen bilimsel ve teknik gerekçelere dayanan ve sadece ülke ve devlet ihtiyacına göre hazırlanmış bir «Milli Eğitim Plânı» na sahip olmasına bağlıdır.

Dileğimiz odur ki, ülkemizin tüm siyasi şahsiyetleri, partili kişiliklerini korudukları kadar, yerinde, tarafsız Devlet Adamı kişiliklerini de koruyabilsinler. Zira, bu yapılmadıkça, yani DEVLET SORUNLARI da diğer sorunlar gibi tek taraflı, partili açılarından görülerek çözümlenmek istendikçe, Devlet değil yalnız Eğitim alanında, hiçbir alanda bir TEMEL PLÂN'a sahip olamaz ve hükümetlerin tek taraflı yaptıkları sözde devlet plânları birer yaz-boz tahtası olmaktan ileri gitmez.